

12.09.2022

POL-2022-111275

Hallintovaliokunta
hav@eduskunta.fi

Poliisihallituksen asiantuntijalausunto

1 Asia

Hallintovaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta asiantuntijalausuntoa koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista annetun lain ja julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE 73/2022 vp), jäljempänä *aukiolosäätely*.

Lausun asiantuntijalausunttonani seuraavaa:

2 Yleistä

Ehdotetut muutokset lakiin valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista, joilla kumotaan nykyinen aukioloasetus ja luodaan uusi valtion viranomaisia koskeva aukiolosäätely, on kannatettava ja odotettu. Aukioloasetus on vanhentunut ja tehty aikaan, jolloin viranomaisten sähköisiä palveluita ei vielä ollut käytössä. Sekä viranomaisten että asiakkaiden tarpeet ja odotukset ovat muuttuneet, ja joustavammalle aukiololle on selkeä tarve.

Poliisin lupahallinnon tavoitteena on ollut jo pitkään toteuttaa kattavat sähköiset palvelut siten, että sähköistä asiointia voitaisiin pitää ensisijaisena asioinnin tapana. Esimerkiksi passihakemuksista laitetaan vireille sähköisesti tällä hetkellä noin 90 prosenttia. Käyntiasiointia kuitenkin tarvitaan ja poliisin lupahallinnon palveluissa käyntiasiointi ei täysin lopu korkeasta sähköisen asioinnin määrästä huolimatta, sillä esimerkiksi matkustusasia-kirjahakemuksiin liittyvät luotettavat henkilön tunnistamiset tehdään edelleen kasvotusten. Näin ollen poliisi, kuten moni muukin viranomainen tarvitsee nykyistä joustavimmat mahdollisuudet järjestää käyntiasioinnin palvelut siten, että asiakkaiden tarpeet ja alueelliset erot voidaan ottaa huomioon.

Poliisin näkökulmasta nyt ehdotettu aukiololainsäädäntö on siis erittäin tarpeellinen ja mahdollisimman pikainen voimaantulo toivottava.

3 Lain soveltamisala ja aukiolon käsite

Nykyisen aukioloasetuksen soveltamisala on ollut epäselvä. Esimerkiksi poliisissa on ollut jossain määrin epäselvää, mitä kaikkia poliisin asioita asetus koskee. Nyt ehdotetun aukiolosääntelyn rajausta hallintoasioihin sekä hallituksen esityksessä kuvatut esimerkit hallintoasioiksi laskettavista asioista selkeyttävät ehdotetun uuden sääntelyn soveltamisalaa. Tätä on pidetty poliisissa hyvänä ja jatkovalmistelua selkeyttävänä määritelmänä.

Lisäksi aukiolon käsitteen yksiselittein määrittely tuo selkeyttä aukioloa koskevaan lainsäädäntöön. Jatkossa aukiolo tarkoittaisi aina mahdollisuutta asian vireillepanoon ja puhelinpalveluun ilman ajanvarausta. Ajanvarauksella annettavaa palvelua olisi mahdollista antaa tämän lisäksi.

Lisäksi huomioon on hyvä ottaa, että vaikka nyt ehdotettu aukiolosääntely ottaa kantaa vain ajanvarauksettoman asiakaspalvelun järjestämisen velvollisuuteen, on poliisia koskevissa aikaisemmissa ylimpien laillisuusvalvojen ratkaisuissa asetettu kriteereitä ajanvarauksella annettavan palvelun hyväksyttäviin odotusaikeisiin siitä huolimatta, että samaan aikaan ajanvaraukseton palvelu olisi järjestetty. Uusimpina eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisut 1.6.2022 (EOAK/5067/2021 ja EOAK/5276/2021).

4 Joustavuus palveluiden järjestämiseen

Ehdotetun uuden aukiolosääntelyn mukaan viranomaisen tulisi osoittaa ne toimipaikat ja muut toimitilat, jotka toimivat päätoimipaikan lisäksi viranomaisen auki olevina asiointipaikkoina. Jatkossa viranomaisen tulisi huolehtia siitä, että hallintasoiden hoitaminen eli aukiolo on mahdollistettu alueellaan klo 8.00-16.15; poliisin lupahallinnon palveluiden osalta tämä tarkoittaisiin vähintään pääpoliisiasemia. Tämän lisäksi aukiolot voisivat vaihdella toimipaikoittain palvelutarpeen mukaan ja lisäksi olisi mahdollista antaa ylimääräisenä palveluna palvelua pelkällä ajanvarauksella.

Poliisin lupahallinnon osalta erityisen tarpeellinen muutos on viranomaisen mahdollisuus määritellä aukiolon piirissä olevat toimipisteet. Poliisilla on useita hyvin pieniä poliisiasemia, joissa tähän asti palvelua on annettu esimerkiksi yhtenä tai kahtena päivän viikossa ja henkilökuntaa on vain yksi tai kaksi henkilöä. Näissä toimipaikoissa olisi jatkossa mahdollista tarjota palvelua pelkällä ajanvarauksella, minkä katson turvaavan käyntiasioinnin jatkossa myös hiljaisen asioinnin alueilla. Tämänhetkinen hyvin tiukka tulkinta siitä, että tällaisissa toimipaikoissa ei voi tarjota palvelua pelkästään ajanvarauksella vaan ajanvarauksettoman asioinnin tulee olla mahdollista, on ollut ongelmallinen. Pahimmillaan se on johtanut siihen, että koko toimipiste on jouduttu sulkemaan eikä palvelua ole annettu lainkaan, sillä ajanvarauksen lisäksi ei ole pystytty huolehtimaan jonottamalla tulevista asiakkaista.

Jakelu

Hallintovaliokunta

Tiedoksi

Seppo Kolehmainen, Poliisihallitus
Sanna Heikinheimo, Poliisihallitus
Anne Aaltonen, Poliisihallitus
Janne Paavola, Poliisihallitus
Jyrki Wasastjerna, Poliisihallitus
Karl Linderborg, Poliisihallitus
Esikunta, Poliisihallitus